

Glazen roemer | Glass rummer C. 1675–1750

Touw- of riemgeleider | Strap loop C. 1200

Notitie aan de lezer

Irma Boom

Bij grondwerkzaamheden, zoals kadeherstel, de aanleg van de metro of bouwprojecten, worden regelmatig resten van gebouwen, walversterkingen en heel veel dagelijkse en bijzondere objecten gevonden. Die vondsten helpen archeologen om de groei van de stad en veranderingen beter te reconstrueren en te begrijpen. Ze bieden een belangrijke inblik in de geschiedenis.

Dit boek, **Onder/Under Amsterdam**, toont meer dan achthonderd objecten. Elk object is niet louter illustratief, maar schrijft mee aan het verhaal van de stad, door zijn materiaal, vorm of functie. Maar ook door middel van tegenstellingen: rond tegenover vierkant, heel oud tegenover juist heel nieuw.

De archeologische collectie van de gemeente Amsterdam is geen statisch archief: ze gaat door alle lagen van tijd heen en wordt dagelijks groter. Ze verbindt het verleden met het heden. Het oudste object dat we in het boek laten zien is 124.000 jaar oud (zie p. 599), het meest recente object werd

Note to the reader

Irma Boom

Excavations at building sites, ranging from private plots to a new metro line, expose the remains of buildings, revetments and other structures, as well as a great many everyday and unusual objects. These finds help archaeologists to better reconstruct and understand the city's growth and changes. They offer an important insight into history.

This book, *Onder/Under Amsterdam*, presents more than eight hundred archaeological objects. None of them is merely illustrative. They all contribute to the city's story not only through their material, form or function, but also through contrasts: round versus square, very old versus brand-new.

The archaeological collection of the City of Amsterdam is not a static archive. It spans all layers of time and is expanding daily. It connects the past with the present. The oldest object featured in this book is 124,000 years old (see p. 599),

slechts enkele tientallen jaren geleden vervaardigd (zie p. 702). Van goud tot plastic, van herkenbaar tot volkomen abstract. Van borduurnaalden tot injectienaalden, van munten tot flippo's en van ieniemienie naar kolossaal.

Op het omslag zie je een rond, mysterieus voorwerp. Wat is het? Je kunt er ogen, een neus en een mond in zien. Is het een knoop? Een dop? Een munt? Een maan? Je weet het niet, en dat is precies de bedoeling. In werkelijkheid blijkt het een **tsuba** te zijn: een Japanse zwaardstootplaat die zich bevindt tussen het handvat en het lemmet van een zwaard. De **tsuba** beschermt de hand van de zwaardvechter tegen het afglijden en tegen aanvallen van een tegenstander. Op de achterzijde van het boek laten we een natuurstenen hamerbijl zien: een glad object zonder al te veel fantasie...

In dit boek draait het niet om waarde of hiërarchie. We hebben bewust niet gekozen voor een lineaire ordening, maar voor een associatieve opzet. Objecten worden naast elkaar geplaatst op basis van visuele, materiële of thematische verbanden. Juist om de lezer te laten kijken, denken, associëren

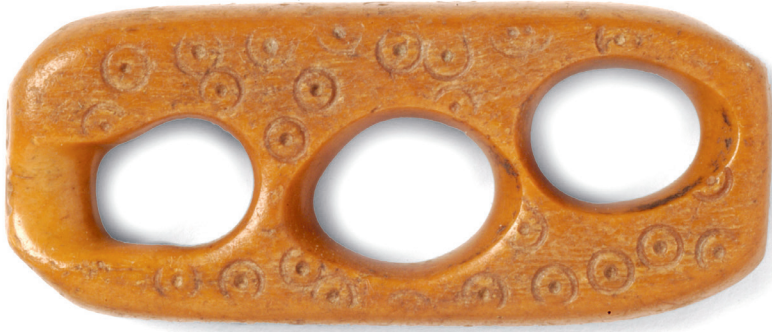
while the most recent object was made only a few decades ago (see p. 702). From gold to plastic, from recognisable to completely abstract. From embroidery needles to injection needles, from coins to Flippos and from tiny to colossal.

The cover shows a round, mysterious object. What is it? You may read eyes, a nose and a mouth in it. Is it a button? A cap? A coin? A moon? You do not know, and that is precisely the point. In reality, it turns out to be a *tsuba*: a hand guard on a Japanese sword, positioned between the handle and the blade. The *tsuba* protects the swordman's hand from slipping and from an opponent's attacks. The back of the book shows a natural-stone hammer axe: a smooth object, quite unimaginative...

This book is not about value or hierarchy. We have quite deliberately opted for an associative structure rather than a linear approach. Objects are placed next to each other on the basis of visual, material or thematic connections, precisely to encourage readers to look, think and associate, and to activate their own imagination.

Sierspeld | Decorative pin C. 1550–1600

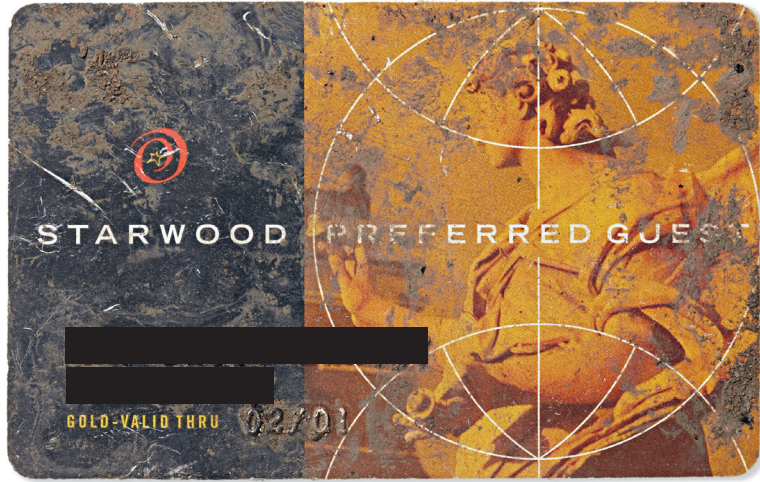

Onder Amsterdam ligt een verborgen wereld. Weggegooid, vergeten, verstopt. De stadsarcheologen hebben veel verborgen geheimen blootgelegd. De stad bouwt immers voort op wat onze voorgangers, de Amsterdammers van vroeger, ooit hebben achtergelaten. De resultaten van zeventig jaar archeologisch graaf- en speurwerk zijn zorgvuldig geconserveerd en liggen opgeslagen in het archeologisch depot.

Uit die duizenden vondsten hebben Irma Boom en Frederik Pesch een bijzondere selectie van objecten samengesteld, gerangschikt in een unieke volgorde van vorm, kleur en textuur, waardoor je de bladzijden van dit boek wilt blijven omslaan. De meeste van de destijds alledaagse gebruiksvoorwerpen zien er voor ons nog steeds vertrouwd uit, andere mysterieus.

De samenstellers van dit boek presenteren op een verrassende wijze hun visie op de archeologie van Amsterdam. Hun vrije beeldkeuzes en benadering werpen een persoonlijk licht op de vondstenrijkdom van de Amsterdamse bodem, terwijl ieder object ook zijn autonomie behoudt. Op die manier vatten ze de geschiedenis van de stad in een beeldverhaal met onverwachte invalshoeken.

Afterword

Under Amsterdam, a whole world is hidden. Discarded, forgotten, concealed. Over the years, the city archaeologists have exposed numerous hidden treasures. After all, the city is built on what was left behind by our predecessors, the Amsterdammers of yesteryear. The results of seventy years of urban archaeology are well preserved and stored in the city's archaeological depository.

Selected from thousands of finds, Irma Boom and Frederik Pesch created a distinct corpus of objects, arranged in a unique sequence of form, colour and texture, making it a real page-turner. In most cases, these at the time ordinary daily utensils still look familiar to us, but some are quite mysterious.

In this book, the compilers present their surprising view on the archaeology of Amsterdam. The selection and composition of their work shed a personal light on the richness of artefacts from the Amsterdam soil, leaving the expressiveness of the objects themselves unchallenged. Consequently, the makers compose a city's history from unexpected perspectives.

Colofon **Colophon**

Onder/Under
Amsterdam

Uitgave in opdracht van de Gemeente
Amsterdam, afdeling Monumenten
en Archeologie.

**Publication commissioned by the City of
Amsterdam, Department of Monuments
and Archaeology.**

Samenstelling **Editing**
Irma Boom, Frederik Pesch

Teksten **Texts**
Irma Boom
Gemeente Amsterdam/City of Amsterdam

Vertaling **Translation**
Joke de Groot

Redactie **Copy-editing**
Jan Haevers (Nederlands)
Xavier De Jonge (English)

Fotografie **Photography**
© Gemeente Amsterdam/
City of Amsterdam, Harold Strak

Beeldresearch **Image research**
Gemeente Amsterdam/City of Amsterdam

Lithografie **Lithography**
Séverine Lacante

Projectcoördinatie **Project management**
Stephanie Van den bosch

Ontwerp **Design**
Irma Boom, Frederik Pesch, Anna Moschioni

Druk & inbinding **Printing & binding**
Printer Trento, Italy

Met dank aan **With thanks to**
Alle medewerkers van de afdeling
Monumenten en Archeologie van de
gemeente Amsterdam voor de geleverde
teksten en foto's. **All staff of the Depart-
ment of Monuments and Archaeology
of the City of Amsterdam for their
contributions of texts and photographs.**

Uitgever **Publisher**
Gautier Platteau

Team Hannibal Books
Laura Bijnens, Sara Colson, Pieter
De Meyere, Natacha Hofman, Séverine
Lacante, Sofie Meert, Gautier Platteau,
Hedwig Scheltjens, Stephanie Van den
bosch, Hadewych Van den Bossche

**x Gemeente
x Amsterdam**

ISBN 978 94 9341 647 5
D/2025/11922/67
NUR 682

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze
uitgave mag worden veeleenvoudigd, opge-
slagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand en/of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestem-
ming van de uitgever.

De uitgever heeft geprobeerd voor alle teksten,
foto's en afbeeldingen de wettelijke voor-
schriften inzake copyright toe te passen. Wie
meent nog rechten te kunnen laten gelden
wordt verzocht zich tot de uitgever te richten.

**All rights reserved. No part of this publi-
cation may be reproduced or transmitted
in any form or by any means, electronic
or mechanical, including photocopy,
recording or any other information storage
and retrieval system, without prior per-
mission in writing from the publisher.**

**Every effort has been made to trace copy-
right holders for all texts, photographs
and reproductions. If, however, you feel
that you have inadvertently been over-
looked, please contact the publisher.
Contact: erfgoed@amsterdam.nl**

